

Finszter Géza és Korinek László

„...további racionális integrációra számítok...”

Interjú Pintér Sándor belügyminiszterrel

A folyóiratban eddig is jó néhány miniszteri interjú jelent meg. Voltak köztük feledhetők, de volt több olyan is, amelyik a történeti jelentősége mellett a belügyi igazgatás szakmai értékeit gazdagította. A rendszerváltozás után ez a mondanivaló vált uralkodóvá. Emlékezhetünk néhai Horváth Balázs programhirdetésére, de e lapokon fejtette ki miniszteri hitvallását Boross Péter is. Ő 1993 decemberében, az első szabadon választott kormány vezetőjének, An-tall Józsefnek a halála után a belügyi tárcát a miniszterelnöki székre cserélte. Arra is volt példa, hogy az egykori miniszter már jogtudósi minőségben publikált nálunk.

Pintér Sándor korábban is elmondta az olvasóknak az első miniszterségének legfontosabb tapasztalatait. Most azonban a jelenről kérdeztük őt.

Másodszor foglalhatta el a belügyminiszter székét. Összehasonlítható-e a két időszak? Mi az, ami összeköti az 1998-as és a 2010-es hivatalba lépését, és hol érzékel lényeges különbségeket a két korszak között?

A két időszakot a feladatok hasonlósága köti össze. Mindkét ciklusra jellemző volt, hogy liberális kormányzás után kerültünk hatalomra, és ennek a liberális felfogásnak a következményei mind a közbiztonságon, mind a belügy személyi állományán észlelhetők voltak. Így azután nekem korábban és a tavalyi hivatalba lépésemkor egyaránt a rend helyreállítása és egy magasabb színvonalú fegyelem megvalósítása volt az első dolgom. A közbiztonságot szolgáltatók növekvő belső elhivatottsága és fegyelme, meggyőződésem szerint, jótékonyan hat az egész ország rendjére és biztonságára. Ezt nemcsak a statisztikák igazolják, de az emberek biztonságérzetében bekövetkező kedvező változások is. A két korszakot az is hasonlóvá teszi, hogy akárcsak 1998-ban, 2010-ben is nagy volt az elvárás a belügyi tárca vonatkozásában. A lakosság azonnali és gyors javulást követelt a közrend minőségében. A különbségek között a legszembevetőbb a belügyi kar elhivatottságának és felkészültségének gyengülése az elmúlt két kormányzati ciklusban. A fegyveresek személyi állományában alig találni 40-45 éves kor feletti tapasztalt szakembereket. A belügyi irányítás alá tartozó fegyveres szervek teljes állományában mindössze kétszáz ötvenévesnél idősebb és még aktívan szolgáló munkatárs van. Egyetlen jellemző adat: a közrendvédelemben dolgozók át-

lagéletkora jelenleg 27 év. Hangsúlyozom, nagyon jól képzett és tehetséges fiataljaink vannak, de hiányzik a tapasztalat, a rutin, és hiányzik az a közép-generáció, amelynek tagjaitól a gyakorlati fogásokat elsajátíthatnák. Nyomasztó az állomány anyagi elismertségét érintő különbség is. 1998 és 2002 között a jobb költségvetési lehetőségek éreztették hatásukat a belügyi feladatok finanszírozásában. Ne feledjük, hogy az 1998 utáni első hivatali évben a rendőrségnél huszonöt százalékos fizetésemelés történt. Négy év alatt több emelésre került sor, mint a 2002 utáni nyolc esztendőben összesen. Mindazonáltal tudomásul kell vennünk, hogy az ország anyagi helyzete most rosszabb, mint az első Orbán-kabinet időszakában volt. Ettől függetlenül sem az anyagi-technikai, sem a humán terület fejlesztéséről nem mondunk le. A különbségek között említem azt is, hogy a tárca hatásköre jelentős feladatokkal bővült, az új területek új megoldásokat és új módszereket követelnek.

A belügyet a korábbi ciklusban összevonták az igazságügygel. Ezt a szervezeti megoldást a közigazgatás jó néhány gyakorlati szakembere és elméleti művelője erőteljesen kritizálta. Az ön dolgát mennyire nehezítette meg az, hogy az egyik első feladata a belügyi tárca helyreállítása lett?

Míg 1998-ban egy működő rendszerbe kellett belépni és annak hibáit kijavítani, addig most egy vadonatúj rendszert kellett létrehozni igen rövid idő alatt. A jelenlegi belügyminisztériumi gárda négy másik minisztérium állományából került ki úgy, hogy – összhangban az egész közszolgálat takarékosabbá tételével – közben létszámot csökkentettünk. Úgy érzem, hogy fél év kellett az új belügyi tisztviselői kar összekovácsolására.

A harmincas évek kiemelkedő közjogásza sürgette a rendészet közigazgatásba integrálását, hivatkozva arra, hogy a rendőrség kivonása a közszolgálat általános követelményei alól „rendőrállami” sajátosság. Ön hogyan látja napjainkban a rendészeti igazgatás helyét az államszervezetben?

A szűkebb értelemben felfogott rendészeti igazgatásból csupán bizonyos engedélyezési ügyek, a rendőrségi hatáskörbe utalt szabálysértések és a bevándorlási, valamint az állampolgársági eljárások maradtak belügyi központi államigazgatási feladatkörben. Az önkormányzatok törvényességi felügyeletét nem mi, hanem a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium látja el. Vannak azonban olyan állami feladatok, amelyeket nagyon nehéz lenne megvalósítani a rendőrigazgatás támogatása nélkül. Ezt igazolja az a kormánydöntés, amely a Belügyminisztériumot jelölte ki a közfoglalkoztatási program felelősenek és megszervezőjének. Ma Magyarországon közel egymillió-kétszáz-

ezer munkaképes ember nem dolgozik. Közülük csupán mintegy félmillióan vannak azok, akik munkára jelentkeznek. Ennyi embernek munkaalkalmat teremteni, a munkavégzés feltételeit biztosítani, a munkanormákat kidolgozni, a közmunkásokat szállítani és elhelyezni, mindez tehát jelentős közigazgatási szervezést kíván. Természetesen szó sincs arról, hogy büntetni terveznénk a munkakerülést, és arról sem, hogy bárkit hatósági kényszerrel köteleznénk munkára. Arról azonban igen, hogy aki nem él a felkínált közmunka lehetőségével, attól megvonjuk a szociális juttatást. Az a szándékunk, hogy a közmunka olyan bérezését valósítsuk meg, amely a szociális segélyeknél jobb anyagi megélhetést tesz lehetővé.

Jelentős szervezeti átalakításokkal kezdte hivatali működését. Említhetjük az önálló Terrorrelhárító Központ, a Nemzeti Védelmi Szolgálat, az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, valamint a büntetés-végrehajtási testület belügyi irányítás alá helyezését. 1990 óta nem volt példa a rendvédelmet érintő ilyen nagyszabású átalakításra. A végrehajtó hatalom koncentrációja, a garanciális kontrollok gyengítése vagy ésszerűsítés, a hatékonyság és az eredményesség növelése jellemzi ezeket a változásokat? Ön kezdeményezte vagy csak tudomásul vette ezt az új szervezestrányítási filozófiát?

A változtatások kidolgozása közös munka eredménye, amiben én is részt vettem. Úgy gondolom, hogy ez felel meg a modern jogállami igazgatás nyugat-európai példáinak. Ha összehasonlítjuk az Európai Unió országainak gyakorlatával, akkor azt látjuk, hogy harmonizál a magyar megoldás. Vegyük a német példát, ahol a szövetségi belügyminisztériumhoz tartozik a rendőrség, azon belül az alkotmányvédelem és a terrorrelhárítás is. A büntetés-végrehajtás irányításában a német példa azért más, mert ott ezen a területen a kormányok és az önkormányzatok illetékessége szélesebb. Hasonlóan épül fel az osztrák belügy is. Azt a fajta indokolatlan szétagoltságot és párhuzamosságot, ami eddig nálunk jellemző volt, még az ötvenes évek időszakának törvénysértő tapasztalataiból keletkezett félelmek motiválták, ezek azonban napjainkban már nem indokolhatók. Ellenkezőleg, magam további racionális integrációra számítok, amelyek ésszerűbbé és költséghatékonyabbá tehetik e fontos állami funkciók teljesítését.

Milyennek ítélte az ország közbiztonságát 2010 májusában? A választásonkon győztes politikai erők kommunikációjában a közbiztonság teljes csökkenként jelent meg. A kriminológiai elemzések és a bűnügyi statisztika ada-

taí azonban ezt egyáltalán nem igazolták. Hogyan vélekedik erről tapasztalt rendőrségi szakemberként, számos igényes kriminológiai tárgyú tanulmány szerzőjeként?

Két részre bontanám a kérdést. Adott egyszer a bűnügyi statisztikával jellemzett országos közbiztonság, de tekintettel kell lenni a kistéleplések helyzetére, a leginkább elmaradott térségekben az életminőség elviselhetetlen romlására. Az állapotok ezekben a falvakban valóban tűrhetetlenné váltak, rajtuk nem segített a nagyobb városok viszonylagosan jobb közbiztonsága. Ami a leghátrányosabb helyzetű községeket illeti, ott az sem volt ritka, hogy maga a közigazgatás is megszűnt. Példaként említhetném az egykor virágzó bányászteleplést, a Miskolc melletti Lyukóbányát. Az elmúlt években ezen a területen mintegy háromezer munkanélküli ember élt bejelentetlenül, akik önkényesen elfoglaltak víkendházakat, a szomszédos épületeket tüzelőnek használták, miközben a közigazgatás elemi szolgáltatásai sem érték el őket. Ezt a korábbi közigazgatás elnézte, tudomásul vette, semmit nem tett a romlás ilyen szélsőségeinek megállításáért. A közbiztonság statisztikai mérése ezeket a mulasztásokat elfedi, különösen akkor, ha a bűnügyi adatok olyan szélsőségesen durva manipulációjával élnek, mint amilyenekre legutóbb éppen a legfőbb ügyész hívta fel a figyelmet. Ezekkel a statisztikai csalásokkal a rendszet egyes tagjai nemcsak a kollégáikat és az állampolgárokat, hanem saját magukat is becsapták. Olyan súlyos esetek ezek, amelyekben a hamis statisztikai adatok szolgáltatása miatt büntetőeljárás is indult.

A terjedő szegénység, a nyomor milyen fenyegetést jelent a bűnözés növekedésére? Meddig terjed a rendszet kötelessége, és hol kezdődik a társadalmi bűnmegelőzés segítő-támogató küldetése, amiről napjainkban kevesebb szó esik?

Ami a bűnmegelőzést illeti, arról az elmúlt években valóban sokat beszéltek, de én nem tudok egyetlen fontos kezdeményezésről, amelynek kézzelfogható eredménye lett volna, miközben rengeteg pénz használta fel erre. A saját korábbi hivatali időm alatt született meg az áldozatvédelmi törvény, amelynek végrehajtására nem állami hivatalokat, hanem társadalmi kezdeményezéseket, így a Fehér Gyűrű Alapítványt kértük fel. A szegénység nyomasztó teher, de éppen az imént említettem a kistéleplések legelesettebb lakóit, akik ténylegesen képtelenek megvédeni magukat. Mi itt is az értelmes cselekvés útját választottuk. A készenléti rendőrség igénybevételevel és újszerű szolgáltatvezénnyel folyamatosan gondoskodunk arról, hogy a legfenyegetettebb helyszíneket képesek legyünk megvédeni. Ehhez a közigazgatás általános

rendjét kellett helyreállítani. Számomra a racionális bűnmegelőzés ott kezdődik, hogy a példaként említett Lyukóbánya esetében a jogrend megkövetelte állapotokat haladéktalanul helyreállítsuk.

Elszámoltatás, a közvagyonnal gazdálkodók felelőssége, kockázatvállalás, hibás gazdaságpolitika, vagy hűtlen kezelés és a mögötte megbúvó korrupció. Hogyan lehet az ésszerű gazdálkodásért és a tiszta közéletért büntetőjogi eszközökkel harcolni úgy, hogy az ne vezessen a politikai küzdelmek kriminalizálásához és a bűnüldözés átpolitizálásához?

A probléma gyökere itt is a jogrend következetes érvényesítésében rejlik. Ha a közbeszerzési eljárásoknak jól szabályozott rendjük van, és ezt a rendet következetesen érvényesítik az erre szolgáló ellenőrző és felügyelő hatóságok, ha megvan a pénzügyi-gazdálkodási fegyelem, akkor nem érdemes gazdasági bűncselekményeket elkövetni. Kriminológiai tanulmányainkból emlékeztetünk arra, hogy a hatékony megelőzéshez alapvetően két dologra van szükség: a lebukás veszélyének növelésére a bűnüldözés által, és arra, hogy a jogsértést a lehető leggyorsabban kövesse a szankció, ez pedig a büntetőeljárások gyorsításával lehetséges. Tény azonban, hogy az eredményességhez az is kell, hogy a testületen belüli korrupciót felszámoljuk. Létrehoztuk a Nemzeti Védelmi Szolgálatot és bevezettük a megbízhatósági ellenőrzést. A szakszervezetek értetlenül fogadták ezeket a döntéseket, a személyiségi jogok sérelmére hivatkoztak. Úgy gondolom, csak a bűn útján járók érezhetik ezt az ellenőrzést aggasztónak. Az eddigi tapasztalatok éppen azt bizonyítják, hogy szükség van erre a szolgálatra. Nagyon jelentős a visszatartó ereje, de a testület belső tisztulásához is jelentősen hozzájárult.

Lendületes büntetőjog-alkotás, szigorodó büntetőpolitika, létszámemelés a rendőrségnél. Mindezt üdvözölhetjük a kormányzó erők cselekvőképességként, dicséretes tenni akarásként, aminek már nagyon itt volt az ideje. De közben felvetődik: nem került-e veszélybe a jogbiztonság, nem szorultak-e háttérbe az egyén jogait védő garanciák? A több rendőr nem jelent-e engedményeket a szakmai felkészültség dolgában, amelynek a növelésért ön oly sokat tett még országos főkapitányként?

A szükséges jogszabályváltozások, beleértve a büntetőjogot is, a jogbiztonság növelését és nem annak megingatását szolgálják. Országos főkapitányként még 1992-ben intézkedtem, hogy a rendőri szolgálat alapfeltétele legyen az érettségi, továbbá akkor alapítottuk a kétéves rendőr szakközépiskolai képzést. Ezekből a követelményekből ma sem kívánok engedni. Ellenkező-

leg, a belügyi irányítás alá kerülő más rendvédelmi területekre is szeretném kiterjeszteni ezeket a szakmai alapkövetelményeket, de a gyakorlati képzésre sokkal nagyobb gondot kell fordítanunk. A tavalyi árvízi helyzetben tapasztaltam, hogy a fiatal beosztottak többségének nincs képessége sem a parancsok kiadására, sem a kapott parancs megértésére és pontos végrehajtására. Ezért elrendeltem, hogy iskolai végzettségtől függetlenül a belépő pályakezdőknek a szakmai képzésük első hat hónapjában, egységes módszertan bevezetésével, ezeket az alapvető képességeket és ismereteket el kell sajátítaniuk. Olyan jól képzett állományra van szükség, amelyik képes az állampolgárok számára a biztonságot minden körülmények között magas színvonalon szolgáltatni.

Alkotmányos jogállamban a rendőri hivatás kiemelkedő szakmai, anyagi és erkölcsi elismerést érdemel. Milyen teendőket lát maga előtt e célok megvalósítására? Számottevő fizetésemelésre még egy darabig nyilvánvalóan nem lehet számítani. De hogy állunk a hivatásos pálya erkölcsi rangjával? Milyen tanulságokra hívna fel a rendőri testület figyelmét a 2006. őszi események kapcsán?

Ami a kérdés első részét illeti, a rendvédelmi állományt nem zsoldosoknak, hanem az esküjüket híven teljesítő, elhivatott szakemberek közösségének látom. Azt a nemes feladatot vállalták, hogy örködnék a közbiztonság felett, segítséget nyújtanak a megtámadott, a bűntől sújtott, a kiszolgáltatott helyzetbe került embereknek. Átvállalják a veszélyt a bajba jutott emberektől, segítik, ha kell, gyámolítják őket. Ehhez a szakma magas szintű ismeretére és a rendszert erkölcsi értékeinek elsajátítására van szükség. Az ilyen teljesítményt a társadalom elismerése övezi. Az ország anyagi helyzetétől nem függetleníthetjük magunkat, de biztos vagyok abban, hogy a lehetőségek megteremtésével a rendvédelmiiek egzisztenciális helyzetén is tudunk majd javítani. Olyan gazdag ország azonban nem létezik Európában, ahol a nyugdíjba vonulásnak azokat a feltételeit el tudnák viselni, mint amilyeneket nálunk meghonosítottak. A szolgálat általi fokozott igénybevétel indokolhat kedvezményeket, de ezek nem léphetik át a józan ész és a gazdasági realitás határait. A huszonöt év szolgálat és a meghatározott életkor elérése együtt igazságos rendszert is alkothat, de ezeknek a követelményeknek az elmúlt években történő fellazítása már elfogadhatatlan. A kedvezmények kiterjesztése mögött sokszor meggondolatlan és kapkodva végrehajtott szervezeti átalakítások húzódtak meg, ami ahhoz vezetett, amiről már beszéltem: a legtapasztaltabb, életerős negyvenesek távozásához. A rendőrség tekintélyének

megőrzéséhez nem szabad megismétlődnie a 2006 őszén tapasztalt helyzetnek, amikor is nyilvánvaló volt, hogy egy elbizonytalanodó, ezen a területen koncepciótlan politikai vezetés alkalmatlan a rendőrség szakszerű irányítására. A parancsnoki posztokra felkészületlen emberek kerültek, továbbá a legvesélyeztetettebb helyeken nem a beavatkozásban gyakorlott és kellőképp felszerelt erők álltak. Az MTV-székházat érintő 2006. szeptember 17-i események rendőri fiaskói szinte törvényszerűek voltak. Ami pedig 2006. október 23-át illeti, a rendőrségi csapaterő alkalmazásának alapvető szabályát sértették meg, amikor ahelyett hogy a békés ünneplők és a rendbontók határozott elválasztását megoldották volna, rendőri beavatkozással ráengedték a randalírozókat a tisztességes állampolgárok tömegére, ebből pedig további rendőri jogsértések sorozata következett. Ha a tanulságokat napjainkra akarom vetíteni, akkor azt mondhatom: magabiztos politikai szándék a közbiztonság védelmére, a jogsértőknek szigorú garantáló jogi szabályozás, a rendvédelem ésszerű és racionális szervezete és a kiemelkedő szakmai és erkölcsi követelményeket teljesítő személyi állomány együtt lehet garancia arra, hogy 2006 történései soha ne ismétlődhessenek meg. A Belügyminisztériumban is ezen dolgozunk.

Készítette: Finszter Géza és Korinek László